CONTRIBUŢII LA CUNOAŞTEREA FENOMENULUI DEMOGRAFIC ÎN SATUL VAMA, JUDEŢUL SUCEAVA

ION CERNAT

Contributions to the Knowledge of the Demographic Phenomenon in Vama Village, Suceava County

(*Abstract*)[*]

The following article presents the demographic phenomenon in Vama village, Suceava county, beginning with the first documentary information about the people of this village (in the 13th century) and ending with the present. The autor refers to the various demographic factors which influenced the amount and the social end economical development of the population during the mentioned period.

Keywords: Vama, Suceava, village, demographic changes, population, development.

Este îndeobşte cunoscut că în istoria Ţărilor Române nu a existat o preocupare pentru înregistrarea populaţiei şi nici pentru păstrarea acelor înscrisuri care ar fi putut să ne scoată din incertitudini şi îndoieli în legătură cu multiple aspecte din istoria poporului român. Dacă s-au făcut asemenea consemnări, înregistrări, documente şi înscrisuri – şi cu siguranţă s-au făcut, altfel n-ar fi putut funcţiona administraţia şi justiţia, economia, comerţul, schimbul de produse, nu s-ar fi putut desfăşura viaţa de stat –, ele nu s-au păstrat din multiple cauze, mai des vorbindu-se de năvăliri şi distrugeri, când se pierdeau şi actele de proprietate ale posesorilor privilegiaţi.

În aceste condiţii, este dificil să ne facem o imagine cât mai aproape de realitate despre populaţia satelor româneşti, în perioada statalităţii depline, iar despre populaţia satelor din prestatalitate nu putem să emitem decât presupuneri cu valoare de posibilitate credibilă, în baza izvoarelor scrise bizantine, slave, papale, maghiare, orientale, care au avut în vedere şi realităţile demografice din teritoriile româneşti.

Dacă restrângem sfera de investigaţie şi ne referim strict la viitorul sat Vama, de la vărsarea Moldoviţei în Moldova, putem să afirmăm cu deplin temei

[*] Traducere: Ștefăniţa-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXVII**, *2* (55), p. 501–520, Rădăuţi – Bucureşti, 2020

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

că factorul demografic local a existat sub forma unei populaţii rare, în locuinţe grupate în cuiburi, ducând o existenţă modestă, de crescători de vite şi agricultori pe mici parcele. Descoperirile arheologice şi analiza scheletelor atestă, pentru secolele XI–XIII, existenţa tipului europoid amestecat cu tipul mongoloid[1]. În ceea ce „priveşte densitatea de locuire, pare să fi fost relativ uniformă în partea centrală şi nordică a Moldovei", fără să excludem, ci dimpotrivă, aportul demografic din Ardeal şi Maramureş[2]. Zona Obcinilor şi zona muntoasă au fost străbătute de un drum care unea Moldova cu Transilvania încă din timpul stăpânirii romanilor, drum care a fost străbătut şi de o coloană a armatei mongolo-tătare la 1241, din cele cinci coloane care au atacat Europa Centrală, victimă fiind Ungaria, dar stăpânirea mongolă s-a instalat, pentru cel puţin o sută de ani, asupra Moldovei şi a Europei estice[3]. Date importante despre situaţia politică, implicit cea demografică, din viitorul areal românesc întâlnim în articolul „Cercetări preliminare asupra «Codexului Rohonczi»", al cercetătoarei Viorica Enăchiuc şi folosit de profesoara Viorica Cernăuţeanu în *Monografia Pojorâtei (File de istorie)*[4]. Codexul descrie evenimentele petrecute în secolul al XI-lea (1065–1095) şi acţiunea „de forţă" a împăratului bizantin Alexie I Comneanul, care vorbeşte de Vlad Blakul, aflat, după cum se înţelege, într-o relaţie de subordonare faţă de Imperiul Bizantin, din moment ce o solie bizantină îi cere să apere de migratorii uzi (pecenegi) „linia de bătaie de la Rarău la Mare"[5]. Să fie acest centru de rezistenţă şi pază, Rarăul adică, centrul viitorului Ocol al Câmpulungului Moldovenesc, despre care se susţine de către unii istorici şi cercetători că are o existenţă prestatală? Un scenariu despre vechimea şi aria acestei „republici a Câmpulungului" ar trebui să pornească, sau măcar să amintească, despre „cetatea de la Frasin", localizată de istoricul Constantin Cihodar[6]. Din „republica Câmpulungului", după cum denumeşte Dimitrie Cantemir acest Ocol, care a cuprins 15 sate de pe valea Moldovei şi, peste pasul Mestecăniş, valea Bistriţei şi râul Dorna, a făcut parte, cu siguranţă, şi satul Vama, amintit într-un document de danie de la Alexandru cel Bun către Mănăstirea Moldoviţa, din 1409. Ocolul Câmpulungului Moldovenesc nu putea fi, în condiţiile Evului Mediu românesc, decât un pământ domnesc, iar locuitorii aşezaţi în satele ocolului beneficiau de unele

[1] Victor Spinei, *Moldova în secolele XI–XIV*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1982, pp. 194–195.

[2] *Ibidem,* p. 176.

[3] Al. Vasilescu, „Drumurile «tătărăşti» în lumina noilor descoperiri din judeţul Suceava", în „Studii şi materiale istorice", Suceava, 1969.

[4] Viorica Enăchiuc, „Cercetări preliminare asupra «Codexului Rohonczi»", în „Analele de istorie", anul XXIX, nr. 6, 1981; Viorica Enăchiuc, *Rohonczi Codex, descifrare, transcriere şi traducere*, Bucureşti, 2002, apud Viorica Cernăuţeanu, *Pojorâta Bucovinei (File de istorie)*, Suceava, f. ed., Tipar Dejavu Techprint SRL, 2017.

[5] Viorica Cernăuţeanu, *op. cit*., p. 71.

[6] Ion Cernat, Elena Lazarovici, *600 de ani de istorie a satului Vama – studii şi schiţe monografice*, ediţia a II-a, Iaşi, Editura PIM, 2010, p. 47.

[7] Teodor Balan, *Din istoricul Câmpulungului Moldovenesc*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1960; Idem, *Noi documente câmpulungene*, Cernăuţi, f. ed., 1929.

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

avantaje ca apărători ai hotarelor, aveau drepturi (dreptul de vânat şi pescuit, dreptul de morărit şi de desfacere a băuturilor alcoolice, dreptul de lăzuire a pădurii) pe care ţăranii dependenţi de boieri şi de mănăstiri nu le aveau[7]. Domnul Ţării avea dreptul de a dărui din domeniul domnesc părţi variind ca întindere, pentru „credincioasă slujbă", pentru pomenirea din veac în veac, unor biserici sau mănăstiri. În anul 1402, domnitorul Alexandru cel Bun ctitoreşte, pe valea Moldoviţei, Mănăstirea Moldoviţa, căreia îi dă, prin actul din 18 noiembrie 1409, dat din Suceava, veniturile vămii domneşti de la vărsarea Moldoviţei în Moldova, unde se vămuiau mărfurile ce veneau sau treceau în Ardeal şi Ungaria. Acest punct de vamă trebuie să fi funcţionat şi în timpul stăpânirii tătărăşti, vama domnească continuând-o, şi trebuie să ne imaginăm că punctul de vamă n-a funcţionat într-un loc pustiu, trebuie să fi funcţionat cu un personal „specializat" şi cu oameni de ajutor, luaţi dintre localnici.

Considerând că veniturile vămii sunt insuficiente pentru nevoile mănăstirii, domnitorul Alexandru cel Bun întăreşte, prin actul de danie din 14 aprilie 1411, veniturile vămii, „uric cu tot venitul, neclintit, în vecii vecilor", adăugând ca danie şi satul de lângă vamă, prevăzut cu hotare care, în linii mari, sunt hotarele satului Vama de astăzi. Urmaşii lui Alexandru cel Bun au întărit dania prin care satul de la vamă a devenit sat dependent de călugării mănăstirii Moldoviţa. Aşa, de exemplu, Ştefan, fiul lui Alexandru cel Bun, întăreşte dania părintelui său prin actul din 14 februarie 1447, în care menţionează „satul care este la Vama", „unde a fost jude Cârstea". Şi nepotul Ştefan, Ştefan cel Mare, prin actul din 15 noiembrie 1499, dat din Hârlău, întăreşte Mănăstirii Moldoviţa vama de la Moldoviţa şi satul de la vamă, la care adaugă alte danii în sate (Voculinţi, Saşii, pe Costâna)[7]. Nu ştim cu precizie când a fost mutată vama de la Moldoviţa la Câmpulung, posibil în secolul al XVI-lea, ştim însă că numele instituţiei de vamă a rămas satului Vama, ca sat dependent de Mănăstirea Moldoviţa. În acest sat, primul locuitor amintit cu numele este Cârstea, judele satului, cel învestit cu funcţii administrative şi judecătoreşti.

În Evul Mediu românesc, locuitorii satelor, în special cele dependente, erau denumiţi cu numele generic de sat, grămadă, podani, vecini etc., rar fiind pomeniţi ca indivizi cu nume şi prenume[8], atunci când erau folosiţi ca martori în procesele dintre proprietarii moşiilor, deşi ţăranii dependenţi nu aveau dreptul de a depune mărturii; ei aparţineau stăpânului.

După judele Cârstea, care poate fi plasat la începutul secolului al XV-lea, este amintit, la aproape un secol distanţă în timp, în 1514, Paşco din Vama, care are numele înscris pe o icoană care se află la Mănăstirea Suceviţa[9]. Icoana a fost

[7] Franz Adolf Wickenhauser, *Die Urkunden des Klosters Moldowitza*, Druck von Jacob & Holzhausen, Wien, 1862, pp. 72–73.

[8] Ileana-Marina Sabados, „Une icône moldave inconnue du commencement du XVIe siècle", în „Revue Histoire-Arts", Bucureşti, série Beaux-Arts, tome XXVIII, 1991, p. 31.

[9] Simion Florea Marian, *Însemnări despre satul Vama*, mss, Serviciul Judeţean Suceava al Arhivelor Naţionale (în continuare se va cita S.J.S.A.N.).

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

pictată de călugărul Amfilohie de la Mănăstirea Moldoviţa, „detaşat” în Vama pentru servicii religioase, de unde bănuim că la începutul secolului al XVI-lea, în Vama era biserică. Numele Paşco este, după cum spune Simion Florea Marian, o prescurtare de la Lupaşcu; Lupu şi Ursu fiind folosite des în onomastica românească, cel puţin în zona de munte. Dacă, într-adevăr, întâlnim un Lupaşcu în Vama în secolul al XVI-lea, ar însemna că actuala familie Lupaşcu este cea mai veche din Vama.

În acelaşi secol al XVI-lea, în a doua jumătate, îl aflăm pe Nicoară, şoltuz în Vama la 1582, funcţie administrativă a cărei denumire a fost preluată de la „ungurii” şi saşii din Ardeal. Să observăm că în secolul al XVI-lea, „satul de la vamă”, „satul unde a fost jude Cârstea” pătrunsese în documente cu numele de Vama. Între cei dintâi vămeni amintiţi în documente cu numele se află şi Arsenie Vătăman la 1699 (fruntaş al satului ales de cetăţeni şi de egumenul mănăstirii Moldoviţa) şi Pavel Cioată, din acelaşi an, care vinde lui Gheorghe Mercheş din Câmpulung o „moşie” din Sălătruc pentru 30 de lei bătuţi. Pământul era, însă, proprietatea mănăstirii, iar vămenii nu aveau dreptul să-l vândă, având numai dreptul de folosinţă. Şi alţi vămeni au vândut câmpulungenilor terenurile cuprinse între Podul Secăturii şi pârâul Hurghiş, dar Mănăstirea Moldoviţa, adresându-se Divanului şi domnitorului Mihail Racoviţă la 1719, şi-a recuperat moşia vândută de vămeni, care s-au manifestat ca proprietari deplini.

O altă categorie de documente, din care aflăm numele altor vămeni care au trăit în secolul al XVII-lea, o constituie cărţile, manuscrise şi editate, care s-au folosit în Biserica „Înălţarea Domnului” până la Primul Război Mondial[10]. Pe marginea cărţilor religioase, preoţii şi diaconii au făcut de-a lungul timpului însemnări despre oameni şi evenimentele politice, chiar despre vreme şi despre întâmplări din sat. Aşa, de exemplu, între filele unui Praxiu (*Faptele Apostolilor* din 1567) găsim o însemnare care arată că Frimul (Ifrim?) şi femeia lui, Magina, au cumpărat de la Andronic, crâşmarul din Iaşi, la anul 1660, această carte, care a stat un timp la Mănăstirea Moldoviţa. Apoi, dintr-o altă însemnare, aflăm despre alţi cumpărători, anume Vlad şi sora sa, Marina, care i-au dat-o preotului Iacob. Pe un *Ceasloveţ* slavon scris înainte de anul 1582, sunt înscrişi diaconii Toader, Sandu şi Ştefan din Vama şi preotul Isac, care scrie că el „a legat acest *Ceasloveţ* din satul Vama, la anul 7228 (1720 martie 12)”[11]. În altă carte, pe un *Sobornic* (texte amestecate, frânturi), care conţine şi un *Molitvelnic* românesc, tipărit de mitropolitul Moldovei Dositei, la Iaşi, în 1681, se spune că „această liturghie a cumpărat-o Isac, ginerele lui Hurghiş, de la feciorul popei Ilie în anul 1684, octombrie 23”. Apoi, cu trei scrisuri diferite, sunt trecuţi nou-născuţii, probabil dintr-o familie: Ileana – 1 mai 1689, Maria – 19 mai 1681, Simion – 22 mai 1684, Caterina – 29 mai 1683, Toader – 8 februarie 1685, Dumitru – 4 august, „când a murit fecioară, în mijlocul zilei,

[10] Simion Florea Marian, *Inscripţiuni pe cărţile vechi din Bucovina*, Suceava, f. ed., 1900, p. 11.
[11] *Ibidem*, p. 11.

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

Maria, în anul 1686", Toader – 13 februarie 1694[12]. Mai aflăm că s-a călugărit Miftodie, ginerele preotului Grigoraş din Vama, la 1740. De pe o *Evanghelie* slavonă aflăm „când a şăzut preut feciorul lui Zmucilă, Gligorie, la 1706", apoi pe altă filă este trecut Michael Hurghiş din Vama, la 10 aprilie 1746.

La Biserica „Înălţarea Domnului" s-a aflat şi opera lui Varlaam, Mitropolitul Moldovei, *Carte românească de învăţătură* (1643), care a fost legată a doua oară, în 1779, cu banii credincioşilor Mihalache Tâmpescu, Toader Bosancu, Vasile Bosancu, Grigore Badale, Pentelei Râlea, Chiruţ Paşcan, Mihai Humoreanu, Petre Râlea, Ştefan Lipan, Ulsu Balmoş şi Nichita Botezat.

Pe lângă însemnările despre slujitorii bisericii şi despre credincioşi, aflăm, de exemplu, că în Vama a venit zapciu Vasile Movilă, în 1757 (scrie chiar el, zapciul), fapt care ne duce cu gândul la fiscalitate excesivă, într-un sat care era dependent de Mănăstirea Moldoviţa.

Pe o filă din *Cartea românească de învăţătură* ni se spune că un Lupaşcu a învăţat copiii lui Pircu, pe fata lui Puiu, Mărioara, şi pe feciorul pârcălabului, în 14 decembrie 1719. Era, evident, un progres: se învăţa cititul şi scrisul, se puteau citi cărţile sfinte, se deschidea un alt orizont pentru copiii din Vama.

Cărţile, inclusiv cele de cult, erau rare şi scumpe şi erau cumpărate pentru biserică de toţi credincioşii. În zilele lui Ioan Antonie, voievodul Ţării Moldovei, când mitropolit era Dositei, toţi oamenii bătrâni au cumpărat o *Evanghelie* românească. Despre aceasta a scris „păcătosul erei" [hierodiacon] Miron, în 27 martie 1675[13].

În secolul al XVIII-lea, se ascut disensiunile şi conflictele dintre vămeni şi Mănăstirea Moldoviţa, încât a fost necesară intervenţia repetată a organelor statului pentru a impune obligaţiile oamenilor faţă de mănăstire[14]. În procesele care au avut loc între vămeni şi Mănăstirea Moldoviţa, vămenii şi-au desemnat reprezentanţii, ca să le apere interesele, adică o comisie a ţăranilor, din care făceau parte fruntaşii satului: Toader Lucan, Grigore Badale, Ioniţă Lucanul, Toader Mândrilă şi Ioniţă Chiruţ. Vămenii au fost „lăsaţi de lege", fiind nevoiţi să plătească toate datoriile pe care le aveau faţă de mănăstire, iar fruntaşii ţăranilor au fost pedepsiţi. Spre deosebire de secolele trecute, în secolul al XVIII-lea vămenii sunt identificaţi după nume şi prenume, la fel ca oamenii liberi. Pentru a se stabili hotarul dintre Mănăstirea Moldoviţa şi Mănăstirea Voroneţ, domnitorul Mihai Cehan Racoviţă dispune, în 1756, formarea unei comisii de cunoscători şi jurători, care a cuprins şi pe vămeni: Mihail, preot din Vama, de 65 de ani, Vasile Sasu, Pintilie Şistac, Grigore Badale, Axinte Leontieş, Ursu Balmoş, Vasile Călinescu, Matei Tâmpescu, Grigore Bosancu şi Gavril Lucanul.

Într-un document din 10 august 1772 sunt arătate obligaţiile vămenilor faţă de Mănăstirea Moldoviţa (12 zile de clacă pe an, zeciuiala din toate cele ce se fac pe

[12] *Ibidem,* p. 15.
[13] *Ibidem,* p. 30.
[14] Ion Cernat, Elena Lazarovici, *op. cit*., pp. 72–75.

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

moşie, cărăuşie, zile de meremet, de lucru la construcţiile mănăstirii etc.), respectarea interdicţiilor (pescuit, vânătoare, moară, vânzare de băuturi alcoolice), obligaţii care, e drept, n-au fost îndeplinite întotdeauna. Dintre vămenii care n-au respectat interdicţia de a face stână pe moşia mănăstirii sunt nominalizaţi Grigore Badale şi Ioniţă Sasu, obligaţi să plătească daunele produse şi să suporte 50 de lovituri la talpă[15].

Pentru perioada de timp cuprinsă între anii 1500 şi 1750 avem puţine nume de vămeni despre care putem afirma că, din punct de vedere etnic – atât cei nominalizaţi în document, cât şi satul, ca întreg – erau români, iar din punct de vedere confesional creştini ortodocşi. Nu excludem faptul că în sat erau locuitori de alte etnii şi de alte confesiuni care, în timp, s-au contopit în masa românească. Mai puţine putem spune despre satul Vama ca unitate productivă: creşterea vitelor mari şi a oilor, schimbul de produse (târguri, iarmaroace), meşteşuguri şi meşteşugari, instalaţii hidrotehnice. Cu mai multă siguranţă putem afirma că înmulţirea populaţiei a determinat, începând cu secolul al XVII-lea şi, poate, înainte de acest secol, defrişarea pădurii, începând de la luncile apelor spre etajele superioare[16].

Dacă ne întrebăm ce nume de botez erau atunci, putem afirma că se întrebuinţau relativ puţine nume din calendarul creştin-ortodox; numele sfinţilor şi părinţilor bisericii sunt relativ puţin folosite. Încă nu intrase în uz numele Gheorghe şi Ion, dar se foloseau mai des numele de Ştefan, Toader şi Mihai (Mihăilă, Mihael). Nu s-a renunţat la numele Lupu şi Ursu, despre care cred că sunt foarte vechi în onomastica românească. Care sunt numele bărbăteşti folosite? Cristea, Paşco (Lupăescu), Nicoară, Arsenie, Pavel, Frimu (Ifrim?), Vlad, Iacob, Toader, Sandu, Ştefan, Isac, Hurghiş, Ilie, Simion, Dumitru, Mihăilă, Miftode, Grigoraş, Zmucilă (Zmucitu), Grigore, Mihael, Mihalache, Vasile, Pintilei, Chiruţ, Paşcan, Mihai Petru, Ursu, Nichita, Ioniţă, Mihail (preot), Axinte, Matei şi Gavril. Între numele feminine întâlnim: Marina, Ileana, Maria, Ilinca, Caterina, Mărioara şi Magina.

Populaţia satului Vama după recensământul „rusesc” din 1774

Iniţiativa unui recensământ în Ţara Românească a Moldovei, a aparţinut feldmareşalului rus Rumianţev, guvernator al Moldovei în timpul războiului ruso-turc din anii 1768–1774, când Ţările Române au fost ocupate de armatele imperiale, cu intenţia vădită de ale anexa Imperiului Ţarist. Dacă este să dăm crezare acelui *Testament* al lui Petru cel Mare, toată politica externă şi numeroasele războaie cu turcii se subsumează scopului de a ocupa Constantinopolul, a doua Romă, moştenită,

[15] S.J.S.A.N., Fond personal *T.B., Documentele mănăstirilor din Bucovina, Inventar 405*, *Documentele mănăstirii Moldoviţa*.

[16] Ioan-Emil Emandi, „Aspecte demoeconomice privind zona de nord a Moldovei (din secolul IX până în prima jumătate a secolului XIV) în lumina cercetărilor istorice, arheologice, paleobotanice şi antropografice”, în „Anuarul Muzeului Judeţean Suceava”, Suceava, VIII, 1981, pp. 199–226.

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

sub raport spiritual, de creştinismul răsăritean ortodox, de pravoslavnica Rusie, de Moscova, care era percepută de diriguitorii Rusiei drept a treia Romă. În calea acestei expansiuni, armatele ruse s-au lovit, începând cu războiul purtat de Petru cel Mare în 1711, în alianţă cu domnul Moldovei, Dimitrie Cantemir, de Imperiul Otoman. Pretextul eliberării de sub jugul otoman a jalonat toate invaziile şi ocupaţiile ruseşti, iar această idee de schimbare a stăpânirii otomane cu cea rusească a avut, în Țările Române, destui adepţi[17]. În aceste condiţii, ţarina Rusiilor, Ecaterina a II-a, se şi vedea „noua cneaghină moldoveană", iar o delegaţie de clerici şi mireni din Moldova, din care n-a lipsit stareţul Mănăstirii Moldoviţa, Venedict (Benedict), a plecat la Moscova, făcând act de supunere, de unde s-a întors cu nişte icoane şi odoare bisericeşti[18].

Cu siguranţă, ideea anexării Țărilor Române, gândită de Cancelaria imperială, impunea şi cunoaşterea cât mai exactă a numărului de contribuabili, pe ce venituri se putea conta, în vederea întreţinerii armatei şi a funcţionarilor. Alarmat de trecerea peste graniţă a populaţiei, feldmareşalul Rumianţev a trecut la efectuarea, începând cu 1772, a unui recensământ care să cuprindă pe toţi contribuabilii. Comisia de recensământ a fost formată din boieri români, dregători cu funcţii la Curtea domnească şi în ţinuturile Moldovei, care a trecut la efectuarea recensământului. A fost recenzată toată populaţia satelor şi târgurilor Moldovei, capii de familie, contribuabili sau scutiţi („rufeturi"), fiind înscris numele şi prenumele sau numai prenumele cu un determinativ („fiul lui"), locul de unde este venit, un determinativ etnic (ungurean, sas, rus), ocupaţia, pe lângă cea de agricultor (crescător de vite, lucrător în pădure). De asemenea, recenzorii înregistrează şi casele, de unde s-ar trage concluzia că fiecare cap de familie are o casă proprie. Pentru Vama, 122 este toată suma caselor, deşi din alte documente aflăm că numărul caselor din Vama era de 42. Acestea erau grupate, dând localităţii un aspect de târg, asemănător Câmpulungului, iar numărul familiilor era de 117[19].

Deşi este greu de înţeles cum pot încăpea 117 familii în 42 de case, admitem că o locuinţă era adăpostul pentru o familie mare: părinţii, copiii lor, bunicii, alte rude. Cu toate că nu putem să ne bazăm pe numărul populaţiei dat de Gabriel von Splény, primul guvernator al Bucovinei, şi nici pe datele furnizate de Daniel Werenka, acestea sunt, totuşi, un punct de orientare şi nu le putem ignora sau ocoli[20].

Prezentăm în continuare, „Populaţia satului Vama din ţinutul Câmpulung – Suceava, după vedomastia ce s-a făcut în 20 iunie 1774, (recensământul) zis rusesc"[21]:

[17] Mihai Iacobescu, *Din istoria Bucovinei,* vol. I (1774–1862), *De la administraţia militară la autonomia provincială*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1993, p. 53.

[18] T. A. Wickenhauser, *Die Urkunden des Klosters Moldovitza*, Wien, 1862, p. 114.

[19] *Bucovina în primele descrieri geografice, istorice, economice şi demografice*, ediţie bilingvă îngrijită, cu introduceri, postfeţe, note şi comentarii de acad. Radu Grigorovici, prefaţă de D. Vatamaniuc, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1998, p. 353.

[20] Daniel Werenka, *Topographie der Bukowina*, Cernowitz, 1895, pp. 112–136.

[21] P. G. Dimitriev, P. B. Sovetov, *Moldova în epoca feudalismului*, vol. VII, partea I şi a II-a, *Recensămintele populaţiei Moldovei din anii 1772–1773 şi 1774*, Chişinău, Editura Ştiinţa, 1975.

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

122 toată suma caselor;

21 scădere rufeturile, însă: 7 popi i diaconi, 1 panţir, 9 femei sărace, 3 scutelnici ai mănăstirii Moldoviţa, 1 ţigan, 101 rămân birnici;

Anume birnicii: 1. Vasile sin Tomulesii; 2. Ion Lipan; 3. Ştefan Lipan; 4. Simon Faraon; 5. Mihăilă, humorean; 6. Ion sin diaconului Laza; 7. Nicolai Leuştean; 8. Chiruţă Paşcan; 9. Ursul Balmoş; 10. Neculai Ciocan; 11. Gavril Balmoş; 12. Nichita Botezat; 13. Vasile, ungurean; 14. Gheorghe Lipan; 15. Vasile Crăcană; 16. Grigore Bădală; 17. Vasile, crav; 18. Ion Leontieş; 19. Ion Bădală; 20. Toma Balmoş; 21. Gavril Călinescu; 22. Grigore, sas; 23. Toader, rus; 24. Toader Badală; 25. Păntelei Rîlă; 26. Nistor, ungurean; 27. Vasile Călinescu; 28. Dumitraşco Bădală; 29. Pintilei, rus; 30. Constantin Bădală; 31. Nicolai, ungurean; 32. Lupu sin Istrate; 33. Ion sin Istrate; 34. Grigore Crăcană; 35. Dumitru Rusu; 36. Nichita Iosip; 37. Vasile sin Ioanei; 38. Petrea Lucan; 39. Grigore Lucan; 40. Grigore Şiştac; 41.Gheorghe Nediloi; 42. Ion Lucanul; 43. Ion Şiştacul; 44. Petrea Şiştac; 45. Ion sin Niculăesii; 46. Acsinte Bosancu; 47. Crăciun Bosancu; 48. Ion Căprian; 49. Acsinte Leontieş; 50. Ion sin Ilie; 51. Toadir Toma; 52. Toadir sin diaconului Crăciun; 53. Ion Balmoş; 54. Andrei Rusul; 55. Matei Tâmpescu; 56. Mihăilă sin Tâmpescu; 57. Vasile, rus; 58. Ion sin Vasile, rus; 59. Ion Sasul; 60. Nichifor, ungurean; 61. Nistor Ciusnar; 62. Istrate Râlea; 63. Chiruţi Botezat; 64. Ion Toma; 65. Ştefan Laza; 66. Toader Mândrilă; 67. Lupaşco sin Ion Lucan; 68. Toader Şiştac; 69. Constandin Balmoş; 70. Gherasim, rus; 71. Ion Crăcană; 72. Ion Brânzilă, ungurean; 73. Tofan sin Nistor Cupă; 74. Nicolai sin Măriuţii Cupoaei; 75. Miron sin Măriuţii Cupoaei; 76. Chirilă sin Istrate; 77. Nichita sin Lupaşco; 78. Gavril Chircu; 79. Ştefan Chircu; 80. Duminte sin Tomei; 81. Istrate Ignătescu; 82. Constandin Tâmpescu; 83. Pântelei Sasul; 84. Iftodi sin Lazăi; 85. Vasile, zet (ginere); 86. Simion Bârdan, vornicel (slujbaş, subaltern vornicului, însărcinat cu judecarea pricinilor mai mici, funcţionar în comunele rurale, distribuia corespondenţa, convoca sătenii la adunări, anunţa ştirile); 87. Tănasă Romaşciuc, rus; 88. Petru Fircal, rus; 89. Isai Timaficiuc, rus; 90. Ştefan Iurciuc, rus; 91. Ion Călinescu; 92. Vasile, ţăran; 93. Gheorghiţă Leontieş; 94. Tihon, rus ot Frumosu; 95. Neculai sin Tihon, rus ot tam (tot de acolo); 96. Ştefan sin Tihon, rus ot tam; 97. Ivan sin Tihon, rus ot tam; 98. Neculai zet, rus ot tam; 99. Dumitru, rus ot tam; 100. Vasile Ştiblei, ot tam; 101. Stan Constandin, ot tam.

Rufeturile ot Vama: 1. popa Ştefan; 2. popa Pintilii; 3. popa Ion; 4. popa Toadir; 5. diaconul Crăciun; 6. diaconul Nistor; 7. diaconul Ştefan; 8. Ştefan Ignătescu, panţir; 9. Maria, săracă; 10. Irina, săracă; 11. Cristina, săracă; 12. Maria, săracă; 13. Paraschiva, săracă; 14. Irina, fată săracă; 15. Sanda, săracă; 16. Irina, ruscă, săracă; 17. Măriuţa, săracă; 18. Constandin sin Macsin, scutelnic mănăstirii Moldoviţa; 19. Ion Lipan, tij (asemenea); 20. Ion, morar, tij; 21. Grigoraş, ţigan, tij a mănăstirii.

Recensământul din anii 1772, 1773 şi 1774, care înregistrează toată populaţia birnică, dar şi pe cea scutită de dări, poate fi întregit de un document cartografic foarte valoros, intitulat *Planul Districtului Bucovina în 72 secţiuni* (1778). Cele 74 de file

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

mari ale hărţii sunt însoţite de un studiu amplu, în limbile germană şi română, pe 56 de file mari, o „radiografie" cartografică a peisajului Bucovinei de la începutul epocii moderne (1778)[22]. Valoarea hărţii este dată de informaţiile demografice, economice, strategice (este o hartă militară) şi religioase. Aflăm că în partea de nord-vest a Moldovei, ocupată din toamna anului 1774 de către trupele imperiale austriece (viitoarea „Bucovină", nume dat de ocupanţi), erau 330 de aşezări umane, cu trei oraşe (Siret, Suceava şi Cernăuţi); 333 de râuri şi pâraie; 145 de lacuri şi izvoare sărate; 237 de instalaţii tehnice, mori, pive, fierăstraie; 259 de biserici, mănăstiri şi schituri; 44 de locaşuri vechi, în ruine. Planul redă cu exactitate toate tipurile de aşezări: sate, cătune, oraşe. Cartografierea aşezărilor s-a făcut prin simboluri plane (p. 30), folosindu-se culoarea roşie pentru reprezentarea casei – mici patrulatere, cuprinse într-un patrulater mai mare, incluzând mai multe case mari şi mici. Vama de acum 240 de ani era o grupare de case aşezate la drumul principal Câmpulung – Suceava, foarte aproape de vărsarea Moldoviţei în Moldova. Spre deosebire de alte aşezări săteşti de tip răsfirat şi risipit, Vama este o aşezare de tip grupat, având un şir de case la drumul principal, la fel cum erau Câmpulungul, Humorul incipient şi satele de colonizare (Iţcanii Noi). Din această cauză, generalul Gabriel von Splény considera Vama drept târg; poate şi din cauză că avea două biserici şi, în afara satului de atunci, se afla vechiul Stâlp Tătărăsc (p. 50), Stâlpul lui Vodă.

Configuraţia celor două râuri este bine reprezentată. Ele aveau pe atunci mai multe braţe, iar trecerea, atât cea principală, cât şi cele două secundare, se făcea prin vad. Pe râul Moldova, în amonte de Vama, în partea sudică, era un pod, dincolo de graniţa dintre Vama şi Câmpulung.

În secţiunea 63 şi 64 a *Planului*, fără curbe de nivel, este reprezentat satul Vama prin două tipuri de mici patrulatere, deosebite între ele prin volum, ceea ce ar însemna că erau atât case mari, cu două încăperi şi o tindă, cât şi locuinţe monocelulare, de tip bordei, în care puteau locui tinerii însurăţei, desprinşi din familia mare – aşa s-ar înţelege după patrulaterul trasat în jurul mai multor locuinţe, grupate în cuiburi. Dacă punem faţă-n faţă *Recensământul* din 1774 şi *Planul* din 1778, putem să ne explicăm de ce, de exemplu, Lupu sin Istrate şi Ion sin Istrate, Vasile sin Ioanei, Ion sin Neculai, Ion sin Ilie, Toader sin diaconul Crăciun şi alţii, ajunşi la vârsta birului şi a însurătorii, puteau ocupa locuinţele mai mici, în aceeaşi curte cu bătrânii. La o numărătoare suficient de atentă, s-a constatat că satul Vama, către sfârşitul secolului al XVIII-lea, avea în vatra propriu-zisă, de la vărsarea Moldoviţei în Moldova, 77 de case, la care se adaugă opt case mari în Strâmtura, sub pădure, şi patru case mari dincolo de apă, spre viitorul sat Molid, acolo unde

[22] Ioan Iosep, Constantin-Emil Ursu, Simona Palagheanu, *Planul Districtului Bucovina în 72 de secţiuni (1778), întocmit după ridicări geometrice în anii 1773, 1774 şi 1775 de Departamentul Cezaro-Crăiesc al Statului Major General*, Suceava, Editura „Karl A. Romstorfer", 2011 (74 file mari, 56 pagini de text bilingv germano-român).

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

vămenii aveau delniţa, părţi din locul cu fâneţe, în total 89 de case, în care locuiau 101 capi de familie birnici şi 21 de „rufeturi”, scutiţi de bir, preoţii, diaconii, slujbaşii domneşti (panţiri), femeile sărace, văduve sau nemăritate, la care adăugăm pe scutelnicii Mănăstirii Moldoviţa. Între scutelnici îl găsim pe Ion, morar, deşi în Vama nu era moară, nu-i reprezentată pe *Plan* vreo roată cu palete şi nici alte instalaţii hidraulice nu sunt, ceea ce pare surprinzător pentru un sat mare, de câteva sute de locuitori. Spunem sat mare pentru Vama deoarece, spre exemplu, Frasinul nu exista, Bucşoaia avea trei case, Voroneţul, cu mănăstirea, avea 22 de case. Câmpulungul, fiind sat mare, târg, răsfirat, începând de la Valea Caselor, avea 396 de case.

Observăm că văile râurilor principale, Moldova şi Moldoviţa, precum şi ale pâraielor care curg pe moşia Vama (hotarele din secolul al XV-lea au rămas, în principal, aceleaşi), erau defrişate pe etajul I. Abia în secolele al XVIII-lea şi al XIX-lea au fost defrişate etajele superioare. Nu sunt reprezentate stânele, deşi vămenii erau crescători de oi, după cum o dovedesc documentele, nici locuinţele sezoniere de pe suprafeţele cu fân, nici staulele de vite, care ar fi vorbit de ocupaţii şi activităţi economice.

Între cele 259 de biserici, mănăstiri şi schituri şi 44 de biserici în ruină, sunt reprezentate vizibil cele două biserici din Vama, „Înălţarea Domnului” (Vama de Jos) şi „Sfântul Dumitru” (Vama de Sus). În 1774 şi 1778, ele erau destul de vechi, ceea ce a făcut ca sătenii să se gândească la construirea unor noi biserici, care, ca monumente istorice, rezistă şi astăzi. Existenţa celor două biserici întăreşte afirmaţia că Vama avea câteva sute de oameni, deoarece se ştie că un preot deservea 150 de enoriaşi, iar Vama avea patru preoţi (Ştefan, Pintilii, Ion şi Toader) şi trei diaconi (Crăciun, Nistor şi Ştefan).

Înregistrarea populaţiei Bucovinei, ca număr, din punct de vedere etnic şi social, indiferent de recenzor, demonstrează fără tăgadă că, la sfârşitul secolului al XVIII-lea, marea parte a populaţiei (peste 70%) din Bucovina o formau românii. Admitem că s-ar fi făcut greşeli la numărătoarea populaţiei, că unii au fost omişi, iar alţii au fost număraţi de două ori, că o parte dintre locuitori – mai ales cei dinspre munte, din cauza războiului şi a intrării cătanelor împărăteşti –, a plecat în bejenie în Moldova sau în Transilvania, dar s-a întors după liniştirea lucrurilor. În cadrul recensământului din 1774 (reluat după cel din 1772–1773), înregistrarea birnicilor (plătitori de impozite şi taxe), a scutiţilor („rufeturi”) şi a capilor de familie conduce spre o cifră orientativă a întregii populaţii, dacă luăm în considerare că o familie avea, în medie, câte cinci persoane. Din recensământ nu reiese că toţi cei înregistraţi erau capi de familie; mulţi au fost înregistraţi cu prenumele şi determinativul „fiul lui”: „Lupu sin Istrate, Ion sin Istrate. Fiii lui Istrate, Ion sin diaconu Laza, Vasile sin Ioanei, Ion sin Nicolăesii, Toader sin diaconului Crăciun, Mihăilă sin Tâmpescu, Ion sin Vasile, rus, Lupaşcu sin Lucan” ş.a. Nu toţi sunt capi de familie, sunt birnici, pentru că se socotea atunci că holteiul de la 16 ani împliniţi este plătitor de dări. Din documentele vremii, se cunoaşte că populaţia românească din Ţările Române, în special cea dependentă, nu avea nume, era cunoscută după tată,

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

după însuşiri fizice, după infirmităţi, după originea etnică etc., dar populaţia satului Vama, deşi dependentă de Mănăstirea Moldoviţa, în majoritate, este înregistrată cu nume şi prenume, ceva ce arată un anumit grad de emancipare. Ce se observă analizând numele de familie ale vămenilor de la sfârşitul secolului al XVIII-a? După 240 de ani de la recensământul zis rusesc, numele de familie sunt, în cea mai mare parte, aceleaşi. Şi astăzi întâlnim familiile Lucan, Şiştac, Badale, Balmoş, Grămadă, Ciosnar, Tâmpescu, Lupaşcu, Chircu (Pircu), Sasu, Nedeloi ş.a. Unele familii au dispărut, altele le-au luat locul, fie că s-au desprins familii lăstar din familia de bază, (familii dinastii), fie că s-au adăugat altele, venite din alte locuri. Şi înainte şi după recensământul din 1774, în Vama s-au aşezat saşi şi ungureni, dar şi mulţi „ruşi": Grigore, sas şi Toader, sas, lângă alţii mai vechi, românizaţi; Ion Sasu; Pintilei Sasu; Vasile, ungurean; Nistor, ungurean; Nicolai, ungurean; Nichifor, ungurean; Ion Brânzilă, ungurean; Dumitru Rusu; Andrei Rusu; Vasile, rus; Ion sin Vasile, rus; Tănasă Romaşciuc, rus; Petrea Fîrcal, rus; Isai Tomoficiuc, rus; Ştefan Iurciuc, rus; Tihon, rus ot Frumosu; Neculai sin Tihon, rus; Ştefan sin Tihon, rus, ot tam; Ivan sin Tihon, rus ot tam; Niculai sin Tihon, rus ot tam; Dumitru, rus ot tam; Vasile Stiblei ot tam, Stan Constantin ot tam[23].

După cum lesne se poate observa, saşii, ca majoritatea dintre ruşi, sunt trecuţi cu nume româneşti, poate şi din cauză că erau integraţi societăţii româneşti, pe cale de românizare. De exemplu, familia Sasu este integrată de la jumătatea secolului al XVIII-lea societăţii româneşti din Vama. Într-un document din 1756, de la domnitorul Mihai Cehan Racoviţă, referitor la conflictul de hotar dintre Mănăstirea Moldoviţa şi Mănăstirea Voroneţ, între martorii aduşi, cunoscători ai vechilor hotare, s-au aflat: Mihail, preot din Vama, Vasile Sasu, Pintilii Şiştac, Grigore Badale, Axinte Leontieş, Ursu Balmoş, Vasile Călinescu, Matei Tâmpesc, Grigore Bosancu şi Gavril Lucanul. Pe un Ioniţă Sasu şi pe Grigore Badale îi ştim dintr-un document din 1772, din care aflăm despre conflictul dintre vămeni şi Moldoviţa cu stareţul Beniamin, care cere autorităţilor să-i oblige pe vămeni să-şi îndeplinească îndatoririle către mănăstire, să facă cele 12 zile de clacă, să dea zeciuiala din toate, să nu vândă băutură fără aprobarea mănăstirii, să nu-şi facă stâni pe munţi şi să nu calce iarba. Ioniţă Sasu şi Grigore Badale au recunoscut că şi-au făcut stâni pe muntele Măgura fără ştirea egumenului, drept pentru care au fost obligaţi să achite folăritul (darea pe caş), 18 vedre pe an, şi li s-a aplicat o corecţie de „50 de bote la tălpi"[24].

În judecata din 1772, vămenii l-au ales delegat pe Toader Lucan şi pe alţi patru fruntaşi, să le apere interesele economice – Grigore Badale, Ioniţă Lucanul, Toader Mândrilă şi Ioniţă Chirilă –, dar au fost „lăsaţi de lege" şi obligaţi să respecte

[23] Aceşti ruşi sunt veniţi în timpul ocupării nordului Moldovei de către trupele poloneze între anii 1691 şi 1699 şi apoi, în timpul războiului ruso-turc din anii 1768–1774. „Ruşii" aşezaţi în Frumosu şi Vama s-au românizat.

[24] S.J.S.A.N., Fond personal *T.B., Documentele mănăstirilor din Bucovina*, *Documentele mănăstirii Moldoviţa*, vol. X, documentul 58, p. 146.

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

îndatoririle faţă de mănăstire. Se pare că ameninţarea că le strică casele şi-i alungă din sat n-a fost pusă în practică. Dintre cei trei „ruşi", de fapt huţuli şi rusini, se mai păstrează şi astăzi familiile Fercal, Ştiblei şi Iurcec. Între cei 122 de capi de familie, 101 birnici şi 21 scutiţi, îi aflăm pe Simion Bârdan, vornicel, pe Vasile, crav, croitor, şi la scutiţi îi avem pe Ion, morar, şi Grigoraş, ţigan, probabil fierarul satului. Între cei fără bir întâlnim patru scutelnici ai mănăstirii, categorie socială aflată în expansiune. Boierii şi mănăstirile aveau scutelnicii lor, nu aduceau niciun venit statului şi mai adăugăm că, în timpul războiului dintre 1768 şi 1774, feldmareşalul Rumianţev a acordat două salvogvardii – scutiri în interesul Mănăstirii Moldoviţa, dar a acordat scutiri în ideea de a mobiliza o armată de români, ca să lupte alături de ruşi împotriva turcilor. În afara celor patru preoţi şi trei diaconi şi un panţir, au fost scutite de bir nouă femei sărace: trei au prenumele Maria (Măriuţa), trei au numele Irina („Irina, săracă", „Irina, ruscă, săracă") – nume grecesc, preluat de ruşi şi venit prin ei şi la noi. Mai avem pe Paraschiva, Sanda şi pe Cristina, nume aflat în tot arealul românesc. Să-l amintim şi pe Cârstea (Cristea) – primul jude din Vama, cunoscut după nume, aflat într-un document de la Ştefan Voievod, fiul lui Alexandru cel Bun, dat din Suceava, la 11 februarie 1447 –, ca să întărim caracterul creştin al locuitorilor de la vama Moldoviţei.

În ce priveşte numele de botez al birnicilor şi al rufeturilor din anul 1774, din Vama, vom arăta că prenumele Ion îl întâlnim de 12 ori, Vasile de 10 ori, Nicolai de opt ori, la egalitate cu Ştefan, Toader de şapte ori, Grigore de cinci ori, Gavril de trei ori, la fel şi Constantin, şi Gheorghe, spre surprindere, numai de două ori. În afară de aceste nume cu rezonanţă în calendarul creştin ortodox, întâlnim nume ca Simion, Nichita, Pîntelei, Nistor, Petrea, Andrei, Matei, Nechifor, Tofan, Miron, Iftodii, Petrea, pronunţat româneşte, dar şi prenume care au devenit nume de familie: Chiruţă Paşcan, care aminteşte de Paşco din Vama, primul mirean din Vama, amintit de documente, cumpărătorul unei icoane pictate de călugărul Amfilofie, pe la anul 1514, din care s-a format familia Chiruţă şi familia Paşcanu şi Paşcaniuc. Din numele Toma Balmoş s-a separat familia Toma, renumită în Vama (Balmoş este mai veche), care a dat un ctitor de biserică, un primar şi pe Iorgu G. Toma, jurist, literat şi om politic. Din familia Axinte Bosancu şi Axinte Leontieş s-a desprins familia Axinte, Axintoi, Axintioi, des întâlnită şi astăzi. Din familia Istrate Rîlea (Râlea) s-a desprins familia numeroasă Istrate, iar prenumele Chirilă devine nume de familie. O menţiune aparte se cuvine pentru numele Lupu şi Ursu, des întâlnite în onomastica românească, devenite nume de familie. Numele acestor animale cu care românii au venit foarte des în contact, are rădăcini mai adânci: în steagul dacic şi în Lupa Capitolina (Lupoaica cu puii), iar numele Ursu presupune un transfer de forţă de la animal la om.

Exemplificăm procesul de apariţie a noi familii cu familia veche a Lucanilor. Pe Ion Lucan, tatăl, îl întâlnim în recensământul rusesc de la 177 şi admitem că era născut pe la 1740, din moment ce avea patru feciori: 1. Lupaşcu Lucanu (recenzat şi el); 2. Grigore Lucanu; 3. Andrei Lucanu; 4. Toader Lucanu. Din *Cartea de însemnări*

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

a cronicarului Vamei, Neculai Lucanu, care alcătuieşte viţa Lucanilor, aflăm că feciorii lui Lupaşcu Lucan au avut ca feciori pe Ioniţă Lupaşcu, Nistor Lupaşcu, Toader Lupaşcu şi Constantin Lupaşcu. De aici, zice cronicarul, şi el din neamul Lucanilor, s-au despărţit Lupaşcanii de Lucani[25]. Această despărţire a avut loc pe la sfârşitul secolului al XVIII-lea, iar cele două familii rezultate şi-au continuat existenţa, întâi ca rude directe, apoi s-au despărţit în două linii, familii distincte. Urmaşii Lucanilor şi ai Lupaştilor s-au căsătorit şi s-au încuscrit cu alte familii, până când locuitorii Vamei au ajuns o comunitate de rude. De exemplu, Vasile al lui Grigore Lucanu s-a căsătorit cu Anastasia, fiica lui Iosep Călinescu, şi a avut un fecior, pe Constantin, care, în condiţiile grele prin care tatăl a pierdut toată averea, a trecut în Moldova, unde a şi murit. Ioniţă a lui Grigore Lucan a fost vornic (după 1800, probabil); nu mai era dependent de Mănăstirea Moldoviţa, era supus austriac, stăpânire cu care vornicul Ioniţă şi vămenii vor intra în conflict pe la 1810.

La familiile vechi – să-l amintim pe Nicoară (şoltuz la 1582), pe Pavel Cioata (1699), pe cei veniţi din Ardeal şi din Maramureş (Ungureanu, Moroşan, Ciocan, Buburuzan, Căilean, Nimigean, Popa, Doboş, Boca, Mândrilă, Coca, Ursu, Buga, Şuhani, Munteanu, Borşan, Gherasim) – s-au adăugat alte şi alte familii (Balabaşciuc, Cotlarciuc), formând comunitatea vămenilor. Integraţi acestei comunităţi româneşti au fost coloniştii evrei (1784–1984) şi germani (1775–1940), cu rol bine definit în meşteşuguri şi comerţ. De numele familiei Balabaşciuc se leagă crucea de piatră, de la 1843, de lângă Biserica „Înălţarea Domnului”, de la Vama de Jos. Un urmaş al acestei familii a îndeplinit şi funcţia de primar, la fel şi familia Cotlarciuc, care vine în Vama după anul 1800, probabil de pe valea Suhăii, din Stulpicani. Această familie a dat dascăli, primari şi secretari. De asemenea, familia Daşchievici, în secolul al XIX-lea a dat preoţi şi dascăli. Preotul Gh. Daşchievici a locuit în casa parohială de la Vama de Sus, care a ajuns în proprietatea familiei Jucan; după unele reparaţii şi ajustări, este locuită şi acum. Această casă a familiei Jucan, precum şi casa Nicorescu, locuinţa bordei fostă a familiei Tâmpescu, şi casa cantorului Nicolae Lucan, cronicarul Vamei, sunt printre cele mai vechi locuinţe de lemn din Vama.

În timpul stăpânirii habsburgice (1775–1918), Bucovina întreagă a cunoscut o creştere spectaculoasă a populaţiei, datorată politicii demografice aplicate de Curtea de la Viena care, prin colonizări, a modificat compoziţia etnică a Bucovinei. Noua administraţie a înregistrat de mai multe ori populaţia din Vama, care a crescut de la 122 de capi de familie în 1774, la 136 de capi de familie în 1776, 144 în 1779 şi 195 în 1780[26]. Evident, aici nu poate fi sporul natural al populaţiei (51 de familii, cu 255 de locuitori, în 5 ani), ci este sporul datorat colonizărilor cu elemente străine, germane şi evreieşti, în principal. În Vama a staţionat, chiar de la început, o unitate militară, s-au construit locuinţe pentru funcţionarii germani, iar aprovizionarea cu mărfuri şi alimente a fost acaparată rapid de evreii veniţi din Galiţia. Explozia demografică a fost „temperată” de boli, foamete şi epidemii

[25] Nicolae Lucan, *Carte de însemnări*, mss, aflat în posesia familiei.
[26] Daniel Werenka, *op. cit.*, pp. 112–136.

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

(secetă şi foamete în 1780, 1786 şi 1778), moarte naturală, lipsa asistenţei sanitare şi a pazei la graniţe, de oprire a epidemiilor de holeră şi ciumă, venite din Imperiul Otoman[27].

Din anul 1781, stăpânirea a organizat serviciul stării civile pe lângă fiecare parohie, înregistrându-se născuţii, căsătoriţii şi decedaţii. Fiecare preot de parohie, care era un funcţionar de stat, înregistra populaţia, copiii şi tinerii, în special, trimitea rapoarte la Consistoriu şi înregistra evenimentele deosebite din viaţa comunităţii. Astfel, preotul din Vama, Onofrei Daşchievici, raporta în 19 ianuarie 1831, existenţa a 134 de familii, cu 698 de locuitori. Cifra de 698 de locuitori cuprinde numai populaţia românească, ortodoxă, pentru celelalte confesiuni lipsesc documentele, ceea ce conduce la interpretarea datelor existente în 1841 ca fiind o explozie demografică în Vama. Astfel, în 1841, sunt înregistrate 1 682 de persoane, cu 1 000 de persoane mai mult decât în 1831, iar în 1865, 2 180 de locuitori[28], cifre care nu se pot explica prin sporul natural, ci numai prin colonizări masive. Punem această creştere în legătură cu dezvoltarea economică a localităţii: exploatarea şi prelucrarea minereurilor de fier, exploatarea lemnului, construcţia de drumuri şi poduri, dezvoltarea meşteşugurilor. Pe lângă colonia de nemţi din Prisaca Dornei (Eisenau), au fost aduşi mulţi colonişti germani şi în Vama, nu numai funcţionari, ci şi agricultori şi meseriaşi. De asemenea, în Vama se păstrează tradiţia că evreii au venit în număr mare începând cu 1864–1865, formând, până la sfârşitul secolului al XIX-lea, o comunitate numeroasă, de 501 persoane în 1890 şi 618 în 1910[29].

Pentru a creşte numărul germanilor în ansamblul populaţiei, administraţia a elaborat o nouă lege, prin care recensământul populaţiei s-a făcut după limba de conversaţie. Cum limba germană era obligatorie în învăţământ, justiţie, administraţie şi se vorbea peste tot, toţi vorbitorii de limbă germană au fost trecuţi la naţionalitate germană. De exemplu, la recensământul realizat în 1890, populaţia românească din Vama a fost înregistrată la religia greco-orientală, cu 2 564 de persoane, iar după „limba actuală a populaţiei băştinaşe”, vorbitorii de limbă română erau numai 2 530. Românii care vorbeau limba ucraineană, cei care trăiau în sate mixte, au fost trecuţi la naţionalitate ucraineană[30].

Politica demografică a habsburgilor de modificare a compoziţiei etnice a Bucovinei a dus la formarea unui mozaic etnic, în care elementul românesc mai cuprindea, la recensământul din 1910, doar 34% din totalul populaţiei. Dacă românii, după datele recensământului anterior celui rusesc, din 1774, datorat lui Gabriel von Splény, primul guvernator militar al Bucovinei, cuprindeau 66,23% din populaţie, iar după stabilirea hotarelor noii achiziţii teritoriale – 77,33% (55 485), în 1910 au ajuns să fie minoritari în propria lor ţară, ocupând ceva mai mult de o treime din populaţie.

[27] *Ibidem*; *Protocolul poruncilor. Circularele Consistoriului Ortodox de la Cernăuţi*.

[28] S.J.S.A.N., Colecţia *Schematismus der Bucovina*.

[29] Ion Cernat, *Evreii din Vama, jud. Suceava, România*, Iaşi, Editura PIM, 2016. Sunt veniţi din Galiţia, via Gura Humorului, Vama.

[30] S.J.S.A.N., Colecţia *Schematismus der Bucovina*.

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

Faţă de această situaţie, toată politica culturală, economică, administrativă, juridică a Imperiului Austriac, care nu poate fi negată, păleşte când este pusă faţă în faţă cu tragedia suferită de românii din Bucovina. Toate populaţiile străine aduse, timp de peste o sută de ani, în toate satele şi oraşele Bucovinei, au crescut spectaculos, în timp ce românii au scăzut constant, chiar dacă s-au adăugat elemente româneşti din Maramureş, Ardeal şi Moldova. Exemplificăm cu etnia evreiască, care creşte de la 524 de familii în 1774, la 11 581 de suflete în 1836, apoi la 47 000 în 1848, pentru ca la recensământul din 1890, acestea să se ridice la un număr de 82 717 (12,79%). În 1910, evreii reprezentau 14% din populaţie. La fel, etnia rutenilor a crescut în perioada 1774–1848 de la 5 305 la 108 907 de suflete, adică de 21 de ori, în timp ce numărul românilor a crescut de 4 ori[31].

La recensământul din 1910, românii erau în număr de 273 354, adică 34,24%, mai puţini decât rutenii, care erau 305 101, număr în care intră şi huţulii (33 000) şi aproximativ 150 000 de români care vorbeau şi limba ucraineană[32]. În acelaşi timp, în Vama erau 5 306 locuitori, dintre care români erau 3 196, germani – 1 468, evrei – 618, ruteni – 40 şi poloni –13. Între cei 1 468 de germani sunt cuprinşi şi germanii din Prisaca Dornei (Eisenau), colonie de ţipseri din 1808, şi coloniştii din Vama, majoritatea agricultori şi meseriaşi. Oricât de intensă a fost colonizarea cu elemente străine, niciodată, în Vama, nu a fost schimbată compoziţia etnică, populaţia românească fiind în majoritate.

În anul 1910, când au avut loc alegeri pentru Consiliul local şi pentru primar, din cei 1 267 de alegători, 470 (37,10%) erau germani şi evrei, iar 789 erau români, adică 62,90%. Românii, combătându-i energic pe străini, au ocupat toate locurile eligibile[33]. Până în 1940, administraţia locală a fost în mâna germanilor şi evreilor, ca urmare a unui nou val de colonişti la sfârşitul secolului al XIX-lea.

Spre deosebire de celelalte etnii, care au sporit exagerat de mult datorită colonizărilor ordonate de statul austriac, populaţia românească a crescut datorită sporului natural. Natalitatea s-a situat între 35 de suflete (în 1801) şi 116 (în 1900), la mia de locuitori, iar mortalitatea a fost accentuată, în unele perioade, de epidemiile de ciumă din 1832 (care a secerat 97 de vieţi) şi de holeră (care a răpus 82 de persoane)[34]. Sporul natural, în aceeaşi perioadă, a variat de la 7 la 52 de suflete în 1900.

Din registrele de stare civilă aflăm că în 1830 s-au înregistrat 68 de nou-născuţi, în 1850 – 49, în 1880 – 110, în 1900 – 116[35]. De când avem date exacte despre naşteri, căsătorii şi decese, s-a putut determina o rată a mortalităţii infantile foarte ridicată, numărul copiilor între 0–1 an ajungând la jumătate din numărul născuţilor. Această rată a mortalităţii infantile, menţinută la un nivel înalt până în prezent, datorată unor cauze diverse de ordin economic, cultural şi moral („l-a luat Dumnezeu,

[31] Mihai Iacobescu, *op. cit*., pp. 152–181.
[32] *Ibidem*.
[33] „Patria”, Cernăuţi, 14 aprilie 1910, pp. 1–2.
[34] S.J.S.A.N., Colecţia *Starea civilă din Vama*.
[35] *Ibidem*.

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

n-a avut zile"), cumulată cu rata mortalităţii la bătrâni, nu a afectat sporul natural decât începând cu anul 1992. După Primul Război Mondial, în 1920, s-au născut 62 de copii, apoi, în toată perioada interbelică, până în 1940, natalitatea s-a menţinut la un nivel ridicat.

Recensământul din anul 1930, organizat pe baze ştiinţifice, înregistrează toată populaţia (5 782 de persoane), sub multiple aspecte, nelipsind datele despre ştiinţa de carte şi clasele de profesiuni ale celor 2 927 de persoane active. Secole la rând, marea majoritate a românilor a avut drept ocupaţie munca brută a pământului, care nu solicita niciun fel de cunoştinţe, se făcea aşa cum au apucat, într-o adâncă beznă a neştiinţei de carte.

În Vama, deşi avem dovezi că se învăţa carte cu învăţători veniţi din Ardeal de la începutul secolului al XVIII-lea, românii n-au avut şcoală decât din anul 1860. Actul de subscripţie publică din 1859, pentru suma de bani necesară deschiderii şcolii, a fost semnat cu degetul de 224 de cetăţeni. Inimosul preot Ilie Daşchievici a raportat Consistoriului despre necesitatea deschiderii şcolii încă din anul 1827, când erau 197 de copii buni de şcoală, apoi din nou, în 1832 şi 1833, dar fără rezultat. Pentru anul 1835 erau 38 de băieţi şi 28 de fete, „buni de şcoală", dar numai doi urmează şcoala la Suceava, zice preotul, repetând cererea de deschidere a şcolii în 1841, când erau 45 de băieţi şi 33 de fete gata să înceapă şcoala[36].

După deschiderea şcolii poporale, mai mulţi elevi vor urma Şcoala Normală de la Cernăuţi, Liceul de la Suceava, Şcoala Teologică, apoi Universitatea din Cernăuţi, deschisă în 1875. Se formează o intelectualitate provenită din rândurile ţărănimii, se poate vorbi de conştiinţa mulţimii, legăturile culturale cu românii din Ardeal şi din Regat se intensifică, încât putem vorbi de pregătirea marelui act politic al unirii tuturor românilor. După Unirea din 1918, se deschid porţile şcolilor şi pentru toţi copiii români, iar recensământul din 1930 înregistrează populaţia de la şapte ani în sus – 4 398 de persoane (2 123 de bărbaţi şi 2 227 de femei), dintre care 3 335 (76%) sunt ştiutori de carte. După categoriile de instrucţie, cele 3 335 de persoane sunt repartizate astfel: instrucţie extraşcolară – 21; instrucţie primară – 3 074; instrucţie secundară – 171; instrucţie profesională – 37; instrucţie universitară – 28; alte şcoli superioare – 4.

Într-adevăr, rămân mulţi în afara învăţăturii – 1 056 (433 de bărbaţi şi 623 de femei nu ştiu carte), meseriile şi comerţul sunt încă dominate de germani şi evrei, în administraţie, justiţie şi sănătate, aproape toate locurile sunt ocupate de străini. Cu toate acestea, se observă un progres vizibil, palpabil în perioada interbelică. Bolile mai fac ravagii, mortalitatea infantilă este ridicată, nici alimentaţia nu este corespunzătoare, lipsesc proteinele de bază[37], analfabetismul este ridicat, dar românii, inclusiv cei din Vama, îşi găsiseră o cale de urmat, care, însă, a fost întreruptă de al Doilea Război Mondial.

[36] *Recensământul general al populaţiei României, 1930, VI*, Institutul Central de Statistică, p. 59, 321.

[37] S.J.S.A.N., Fond *Mitropolia Bucovinei, Comuna Vama*, dosar 82/1827–1841.

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

În anul 1940 au avut loc nouă căsătorii, iar numărul deceselor a fost de 100. La Dispensarul din Vama, în perioada 1948–1957, natalitatea s-a menţinut ridicată – 27 de născuţi la mie, urmată de o scădere 16,1‰ în perioada 1957–1966, urcând la 22,9‰ în perioada 1967–1974, creştere datorată decretului de interzicere a întreruperilor de sarcină.

Între anii 1965 şi 1987, datorită măsurilor sanitare, a creşterii nivelului de trai, numărul deceselor variază între 35 (în 1965) şi 68 (în 1987). Un număr mare de decese s-a înregistrat în 1973 (115 persoane), numărul morţilor rămânând ridicat şi în perioada 1976–1988, când au decedat în Vama 602 persoane. Timp de 200 de ani, din 1806 până în anul 2001, sporul natural a fost excedentar, chiar şi în anii cu epidemii severe[38]. Până la Revoluţia din 1989 a existat un echilibru între naşteri, căsătorii, decese, un echilibru numeric între bărbaţi şi femei, între grupele de vârstă şi între grupele de elevi de şcoală generală, liceu, şcoli profesionale şi învăţământul superior şi tehnic, aşa încât fiecare sector productiv era acoperit cu forţă de muncă calificată. În întreprinderile din Vama (Fabrica de Mucava „Molidul", Fabrica de cherestea, Atelierul de confecţii metalice Prisaca Dornei, Cariera de piatră) lucrau aproximativ 1 500 de muncitori, iar în şcoli şi grădiniţe erau cuprinşi toţi copiii de vârstă preşcolară şi şcolară.

Câteva consideraţii despre criza demografică actuală şi manifestarea acesteia în comuna Vama

La 30 de ani de la Revoluţia din 1989, România cunoaşte cea mai gravă criză demografică, manifestată prin scăderea drastică a populaţiei şi printr-un fenomen nemaiîntâlnit de emigrare în ţările Uniunii Europene. Cauzele acestui fenomen, cu implicaţii grave asupra situaţiei generale a României, sunt, după cum spun specialiştii în domeniu[39], sărăcia, corupţia şi grija zilei de mâine, care scad natalitatea şi determină milioane de oameni să emigreze.

Datele Institutului Naţional de Statistică arată că România, din 1990 până în 2019, a pierdut 3,7 milioane de oameni, iar dacă nu se vor lua măsuri eficiente de atenuare a declinului demografic, până în 2050 România va avea doar 16 milioane de locuitori. Mai suntem în prezent (2019) 19,5 milioane de locuitori; în acelaşi an, la deschiderea anului şcolar, populaţia şcolară era de 2,8 milioane, mai puţin cu două milioane faţă de 1989[40]. Specialiştii IMS şi ai ONU apreciază că populaţia ar putea scădea cu până la nouă milioane, dacă nu se vor aplica politici demografice adecvate de creştere a natalităţii, care ar putea echilibra balanţa naşteri-decese, diminuându-se procesul de îmbătrânire a populaţiei. Se constată că numărul

[38] Ion Cernat, Elena Lazarovici, *op. cit.*, pp. 280–283.

[39] Institutul Naţional de Statistică, Bucureşti; Vasile Gheţău, directorul Centrului de Cercetări Demografice „Vladimir Trebici" al Academiei Române.

[40] Vasile Gheţău, *Declinul demografic şi viitorul populaţiei României*, Buzău, Editura Alpha MDN, 2007.

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

persoanelor în vârstă de peste 65 de ani este în creştere, în timp ce numărul persoanelor active, apte de muncă, este în scădere, cu urmări negative asupra acoperirii cheltuielilor sociale necesare pentru populaţia îmbătrânită.

Potrivit *Anuarului demografic al României* pe anul 2015, se apreciază că: „Rata de natalitate a cunoscut o scădere importantă din anul 1975 până în anul 2014, de la valoarea de 19,7 născuţi vii la 1 000 de locuitori, până la valoarea de 8,3 născuţi vii la mia de locuitori". În paralel cu această situaţie alarmantă, rata de creştere a mortalităţii a înregistrat o creştere constantă până în 1996, când s-au înregistrat 12,5 decese la 1 000 de locuitori, pentru ca în anul 2014 să atingă valoarea de 11,4 decese la 1 000 de locuitori.

Scăderea într-un ritm alarmant a populaţiei României este generată, în principal, de doi factori care se condiţionează reciproc: primul este fenomenul de migraţie a populaţiei, determinat de factorul economic, apoi de factori sociali, culturali, politici (avem în vedere migraţia externă, în ţările Uniunii Europene), iar al doilea este scăderea natalităţii, ajungându-se să se înregistreze, an de an, un spor negativ. Menţionăm că majoritatea emigranţilor sunt cei tineri, cu vârstă de muncă, care îşi iau copiii cu ei sau nasc copii în ţara de emigrare. Plecarea în masă a forţei de muncă tinere are urmări negative asupra economiei ţării, agenţii economici fiind nevoiţi să aducă forţă de muncă din ţările asiatice.

Procesul de scădere a populaţiei, cauzele şi urmările pot fi cunoscute, urmând cu atenţie situaţia populaţiei dintr-o unitate administrativă cum este comuna Vama. La recensământul din anul 2011, populaţia Vamei era de 5 159 de locuitori, din care 526 erau plecaţi, pe perioade îndelungate, în ţările Europei. Numărul celor plecaţi nu se cunoaşte cu precizie; ce se ştie este că, în unele perioade ale anului, numărul creşte datorită angajărilor sezoniere. Numărul locuitorilor (5 159) arată că peste 10% din populaţia totală este plecată la diverse munci în străinătate. La fel ca în întreaga ţară, şi din Vama este plecată populaţia tânără, activă, în mare parte calificată. Tinerii, bărbaţi şi femei, îşi lasă copiii în grija bunicilor, a rudelor sau, mai rar, cu unul dintre părinţi, provocând adevărate drame familiale. S-au luat măsuri de monitorizare a copiilor rămaşi, se cunoaşte numărul lor şi numele, se ştie şi în grija cui au rămas.

Potrivit informaţiilor primite de la Primăria Vama, sunt în grija bunicilor sau a unui părinte un număr de 21 de copii de vârstă şcolară. O parte din tinerii plecaţi şi-au luat copiii cu ei sau au dat naştere urmaşilor în localitatea de reşedinţă, acolo unde au găsit loc de muncă relativ stabil. Numărul copiilor plecaţi cu părinţii nu se cunoaşte, însă putem să ne facem o idee, dacă avem în vedere că numai de pe Strada Unirii sunt plecaţi cu părinţii 15 copii. S-ar putea crede că au plecat, în lumea largă, doar cei lipsiţi de posibilităţi materiale, locuinţă proprie, fără copii, însă, din analiza registrelor agricole, rezultă că aceştia posedă gospodărie, pământ şi vite (evident, nu toţi), provin din familii înstărite, care n-au părăsit niciodată ţara. Concluzia este că munca pământului, grea şi neproductivă, nu-i atractivă pentru cei tineri, cu atât mai mult cu cât micile parcele, acolo unde există, nu pot fi lucrate decât folosind tehnici depăşite.

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

Exodul populaţiei tinere din Vama n-a început imediat după 1989, deoarece, un timp, s-a mai putut lucra la vechea fabrică de cherestea din Vama, la fabrica de mucava şi la alte unităţi productive. După închiderea acestora, prin retrocedarea pădurilor, s-au mai putut obţine venituri din lucrul la pădure şi din vânzarea lemnului pe piaţa internă. Când România a devenit membră UE, începând cu 1 ianuarie 2007, libera circulaţie fiind asigurată în ţările Uniunii, forţa de muncă din Vama şi-a găsit loc pe piaţa muncii din străinătate. De regulă, se vorbeşte că exodul tinerilor s-ar datora exclusiv lipsei locurilor de muncă. Afirmaţia este parţial exactă, deoarece o bună parte dintre cei plecaţi aveau un loc de muncă plătit în România, de patroni români în goană după „acumularea primitivă de capital", cu 150–200 de euro pe lună. Oricare dintre muncile prestate în ţările UE sunt plătite cu de 5–6 ori mai mult; acolo este puţin, dar banii trimişi familiei din România sunt mulţi, ţinând seama de paritatea leu-euro. Pornind de la legile economiei, se poate afirma că plecarea tinerilor, care-şi abandonează locurile de muncă din ţară, are drept cauză o rată înaltă de exploatare a forţei de muncă, în condiţiile unor mijloace de producţie învechite, depăşite, cu o productivitate scăzută, fiindcă angajatorul român nu este dispus să facă investiţii în tehnologie, nici nu tezaurizează, ci cheltuie pentru consumul direct.

Care sunt urmările directe, imediate şi de perspectivă ale plecării forţei de muncă tinere? Sunt aceleaşi urmări care se produc şi la nivelul ţării: stagnarea producţiei; creşterea exagerată a consumului; în plan social, scăderea dramatică a populaţiei, ca urmare a scăderii naşterilor, a procesului de îmbătrânire a populaţiei şi a mortalităţii, ceea ce dă ţării un aspect de ţară a pensionarilor bătrâni. Vom exemplifica cu situaţia naşterilor, căsătoriilor şi deceselor din comuna Vama în perioada 2010–2019[41]:

Anul	Născuţi	Căsătoriţi	Decedaţi
2010	8	26	68
2011	4	25	58
2012	2	32	63
2013	9	34	70
2014	4	33	57
2015	5	32	63
2016	15	38	69
2017	9	49	80
2018	18	35	67
2019	8	31	57
Total	82	335	652

Să admitem că cei născuţi în oraşe, la casele de naşteri, sunt tot atâţia câţi s-au născut în Vama, asta însumând 164 de născuţi în 10 ani. Este puţin, chiar foarte

[41] Arhiva Primăriei Vama, *Oficiul Stării Civile*, dosar nenumerotat.

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)

puţin, dacă ne raportăm la numărul decedaţilor – 652. În perioada 2010–2019, numărul născuţilor este de patru ori mai mic decât al decedaţilor, un spor natural negativ, alarmant. Dacă înainte de 1989 erau înscrişi la şcolile din comună, de la grădiniţă până la clasa a X-a generală, fără învăţământul liceal seral, aproape 1 100 de elevi, acum, la 35 de ani distanţă, mai sunt 570 de elevi, şcolari şi preşcolari[42].

În timp ce, prin scăderea ratei natalităţii şi prin exodul tinerilor, populaţia se reduce accentuat, creşte numărul populaţiei de peste 65 de ani, a pensionarilor. În acest fel, forţa de muncă angajată în ţară resimte tot mai greu presiunea unui prea mare număr de pensionari, cărora trebuie să le asigure acoperirea cheltuielilor sociale. Numărul pensionarilor din comuna Vama este de aproximativ 1 200 de persoane, peste o cincime din populaţia totală, 23,2% peste media pe ţară. Perspectiva sumbră de scădere a populaţiei ţării, până în 2050, la 16 milioane, impune guvernelor măsuri urgente de redresare, atât a naşterilor, cât şi a emigraţiei celor tineri.

[42] Date preluate din Arhiva Școlii Gimnaziale „Iorgu G. Toma” din Vama şi de la Oficiul Poştal Vama.

BDD-A32656 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 03:09:49 UTC)